

Земни, почви и земни недра

ЗЕМИ И ПОЧВИ

Почвата е една от най-важните съставни части на екосистемата. Тя се характеризира с мултифункционалната си способност – продуктивна, буферна и филтрираща. Почвата е източник на суровини и материали, хабитат за биологични видове, среда за съхранение на генетичните ресурси, носител и пазител на историческото и културно наследство на човечеството. Тя осигурява екологичното равновесие в природата. Този компонент на околната среда е незаменим, ограничен и невъзстановим природен ресурс, което налага опазването му от вредни въздействия и унищожаване, както и неговото устойчиво ползване и управление. През последните години Европейският съюз обръща особено внимание на необходимостта от формиране и провеждане на правилна политика за опазване и устойчиво ползване и възстановяване на почвите. Акцентът се поставя върху превантивната защита и въвеждането на мерки за устойчивото им управление.

Почвите са подложени на поредица от деградационни процеси и заплахи, като ерозия, замърсявания, запечатване, засоляване, киселяване и свлачища. Комбинацията от някои от тези заплахи може да доведе до климатични изменения, безводие и опустиняване, а замърсяването на почвата води до влошаването качеството на храната и питейната вода, което е основна заплаха за здравето на човека.

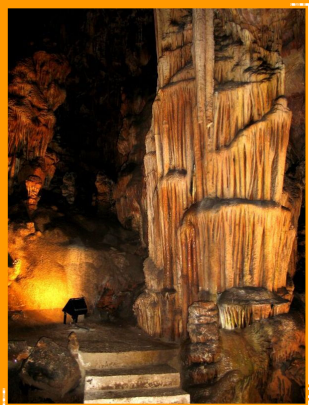
По осъществяване на контрола относно опазване на почвите през 2008 г. са осъществени 88 бр. проверки /73 бр. – планови и 15 бр. по сигнали и жалби/. Направени са 36 предписания. Проверките са в секторите животновъдство, растениевъдство и промишлени дейности, като потенциални замърсители на почвата. В основата на добрите земеделски практики стои управлението на азотосъдържащите торове, най-вече оборския тор. Внасянето на по-големи количества азотосъдържащи торове, необходими за развитието на културите, както и неправилното им съхранение и употреба причинява замърсяване на почвата с нитрати.

ЗЕМНИ НЕДРА

Земните недра са един от компонентите на околната среда и са невъзстановими природни ресурси. Редът за осъществяване на контрол по отношение опазването и екологосъобразното използване на земните недра и подземните богатства, както и опазването на околната среда при дейности по търсене, проучване и добив на подземни богатства, е регламентиран в Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и Закона за подземните богатства (ЗПБ).

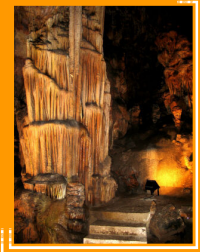
Търсенето и проучването на подземни богатства започва след решение на Министерски съвет за предоставяне на разрешение и сключване на договор със съответното компетентно министерство съгласно ЗПБ, както и изготвяне на съответните проекти.

Добивът на подземни богатства се извършва след предоставяне на концесия съгласно разпоредбите на Закона за концесиите и ЗПБ, както и след изготвяне и съгласуване на Цялостни проекти за добив и рекултивация на нарушени терени за срока на предоставената концесия.

РИОСВ - ПЛЕВЕН

Подземните богатства на територията на РИОСВ – гр. Плевен се добиват по кариерен начин, а при добивът на нефт, природен газ и кондензат основно се прилага дълбокопомпена експлоатация.

На територията на РИОСВ – гр. Плевен (Плевенска и Ловешка област) има 37 действащи обекти за добив на:

- неметални полезни изкопаеми – индустриални минерали;
- строителни материали;
- скално – облицовъчни материали – представени от варовици и червени пясъчници;
- нефтени, газонефтени и газокондензатни полета – петролните находища могат да бъдат определени като дълбоки от гледна точка на експлоатационните условия, с дълбочина над 3000 м.

Съгласно ЗООС контролът е превантивен, текущ и последващ.

Превантивният контрол се изразява в издаване на становища за цялостни и годишни технически проекти за търсене и проучване, добив и първична преработка на подземни богатства; проекти за рекултивация на нарушени терени, изготвени на база Наредба № 26 от 02.10.1996 г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт.

През 2008 г. са издадени общо 67 броя становища: 10 броя за цялостни проекти за експлоатация на находища на подземни богатства, 9 броя за рекултивация на нарушени терени, 38 броя за годишни работни проекти за добив на подземни богатства и допълнения към тях, 6 броя за цялостни проекти на площи за търсене и проучване на подземни богатства и 4 броя за годишни проекти за търсене и проучване на подземни богатства.

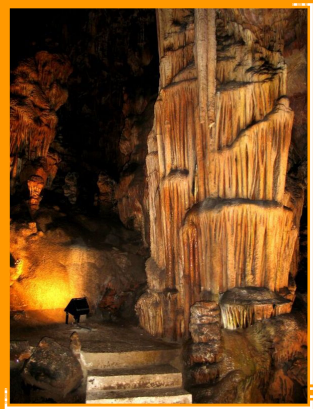
Текущият контрол на площи за търсене и проучване на подземни богатства и на добивни обекти се извършва съгласно изготвен и одобрен план за работа. При проверките се констатира спазват ли се работните проекти по отношение на инженерните разработки, както и мерките за опазване на земните недра и околната среда, заложи в тях. Извън планови са проверките по сигнали и жалби от физически и юридически лица. При проверките се съставят протоколи и се дават предписания, когато това е необходимо.

През 2008 г. са извършени 93 броя проверки: 10 проверки на обекти за търсене и проучване; 56 броя на добивни обекти (текущ и последващ контрол по годишни проекти за 2008 год.); 23 проверки на други обекти-съществуващи кариери, терени, площи със складирани “варовикови кукли” и 2 броя на два терена с проекти за рекултивация. Направени са 2 проверки по два сигнала, на които е отговорено в срок.

Чрез последващият контрол се проследява изпълнението на предписанията, дадени в протоколите от текущия контрол.

Съставен е един акт за административно нарушение по ЗООС.

От направените проверки през 2008 г. беше установено, че титулярите на разрешения за търсене и проучване спазват инженерните разработки при осъществяване на геологопроучвателните дейности. При проверките на добивните обекти се установи, че инвеститорите спазват изготвените проекти и заложените в тях мерки за опазване на земните недра и околната среда.

ОБООБЩЕНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПОЗЕМЛЕНИЯ ФОНД НА ТЕРИТОРИЯТА НА РИОСВ – ПЛЕВЕН ЗА 2008 Г.

Земеделските земи на територията на РИОСВ – Плевен /Плевенска и Ловешка област/ са – 5865944 декара /586594 хектара/. От тях обработваемите са 4620900 декара /462090 хектара/, което е 80% от поземления фонд. Горският фонд е 2104457 декара /210446 хектара/.

ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ПОЧВАТА С ТЕЖКИ МЕТАЛИ И МЕТАЛОИДИ

Броят на пунктовете по Мониторинга за замърсяване на почвите с тежки метали на територията, контролирана от РИОСВ – Плевен, е 33. Пробонабирането се извършва 1 път годишно на дълбочина 20 и 40 сантиметра. Следят се следните показатели – Cd, Pb, Cu, Ni, Zn, Cr, As, орг. C, общ N и общ P. През 2008 година по указания на Изпълнителната агенция по околна среда, Регионалната лаборатория в гр. Плевен извърши пробонабиране от 9 пункта – Сливек, Бъркач, Ласкар, Радювене, Згалево, Каменец, Градище, Карпачево и Дойренци. Съдържанието на тежки метали в почвата е под пределно допустимите концентрации.

УВРЕЖДАНЕ НА ПОЧВИТЕ И ЗЕМИТЕ ОТ ДОБИВНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ

Най-значителни нарушения на земната повърхност предизвикват откритите минни работи, на които се пада 66 % от световния добив на полезни изкопаеми.

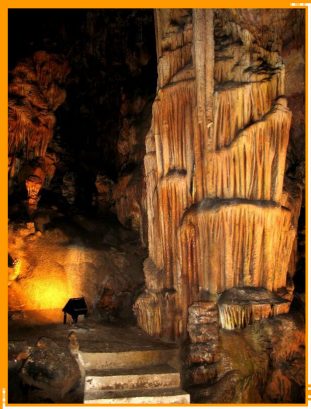
По време на експлоатацията се увеличават площите на техногенните ландшафти за сметка на останалите.

Във връзка с водения от Изпълнителната агенция по околната среда (ИАОС) – гр. София национален мониторинг по подсистема “Земни недра” през 2008 г. в РИОСВ – гр. Плевен са постъпили 33 броя информационни карти за миннодобивни обекти. Всяка информационна карта съдържа подробна информация за нарушени и рекултивирани терени, генерирани отпадъци от добива и първичната преработка на подземни богатства и управлението им. Същите са попълнени от фирмите и проверени от експерти на РИОСВ-Плевен, след което са изпратени за обработка в ИАОС – гр. София.

Общо нарушените терени на територията на РИОСВ – гр. Плевен в резултат на миннодобивната дейност /експлоатация на находища на неметални полезни изкопаеми (индустриални минерали), нефт и природен газ, строителни и скално – облицовъчни материали, площадки за обогатяване и първична преработка на подземни богатства; терени за депониране на отпадъци и други терени, засегнати от дейността, като спомагателни площадки и открити складове/ са 277.3 ха. От тях са рекултивирани 32.1 хектара (чрез обратно запълване на иззети пространства), а на 245.2 хектара предстои рекултивация.

При обектите за търсене и проучване на подземни богатства рекултивационните дейности са заложили и се изпълняват в съответствие с работните програми и проекти, съгласно сроковете на предоставените разрешения за търсене и проучване на подземни богатства.

Миннодобивните дружества, които са получили концесии за добив на подземни богатства изготвят Цялостни проекти за експлоатация на находищата, както и Цялостни проекти за рекултивация на нарушените

терени в следствие експлоатация на находищата на подземни богатства. При много от добивни обекти се изпълнява частична техническа рекултивация на нарушените терени чрез обратно запълване на отработени минни пространства. След изтичане срока на концесиите ще се финализират проектите за рекултивация съгласно приетите срокове за изпълнение.

КОНТРОЛНА ДЕЙНОСТ ВЪРХУ СКЛАДОВЕТЕ С ПЕСТИЦИДИ

На територията на РИОСВ – Плевен има 83 склада за негодни пестициди - 42 са в Плевенска и 41 в Ловешка област.

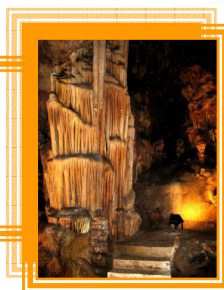
В близост със складовете няма наличие на особено чувствителни екологични зони. Количествата на твърдите пестициди е 447591 кг., течните са 119923 литра и 64 кубически метра са смесени с инертни материали. 222420 кг. твърди и 39813 л. течни негодни продукти за растителна защита са събрани в 5 централизирани склада /в гр. Кнежа, с. Татари, с. Карлуково, гр. Никопол и гр. Гулянци/, а 263.9 куб. м в 53 бр. контейнери – Б-Б кубове. Контейнерите са разположени на територията на общ. Д.Митрополия /в земл. на с. Крушовене/, общ. Плевен / с. Буковлък/ и общ. Левски /гр. Левски/.

РИОСВ - Плевен, съвместно с Областните дирекции по Гражданска защита и РСРЗ /Регионалната служба по растителна защита/ работи активно по проблема със старите складове, като потенциални замърсители - представляващи заплаха за околната среда. Необходима е по -голяма активност от страна на кметовете на общините за окончателното решаване на проблема.

През 2008 г. са анализирани почвени проби в близост до съществуващите складове за негодни ПРЗ в землищата на 5 селища - гр. Угърчин, гр. Априлци, с.Бели Осъм, с. Александрово и с. Голям Извор. Анализите са за съдържание на органохлорни пестициди в района на складовете. Количествата са минимални - под пределно допустимите концентрации.

ЕРОЗИЯ НА ПОЧВИТЕ

Ерозията на почвата е процес на разрушаване, пренасяне и отлагане на почвени частици чрез вятър, дъждовни и поливни води при протичане на естествени и/или антропогенни процеси. Загубата на почвен материал оказва съществено влияние върху функциите на почвата, както в мястото на проявлението на ерозията, така и върху прилежащите територии. Ерозията води до намаляване на дълбочината на коренообитаемия слой, количеството на хранителните елементи и запасите на почвена влага; изчерпване на филтриращия и буферния капацитети на почвата; намаляване на съдържанието на почвено органично вещество; загуба на биоразнообразие; деградация на почвената структура - образуване на почвена кора и разпространение и акумулация на замърсители във водните течения. Природните и стопанските условия на територията на България създават предпоставки за разпространението на водна, ветрова и иригационна ерозия. Наред с природно обусловените фактори, степента на проявление на почвената ерозия зависи и от човешката дейност. Неправилната обработка на почвата, обезлесяването и горските пожари също са съществени фактори, оказващи влияние върху този процес. Провежданите мероприятия за борба с това вредно явление са агротехнически, лесотехнически и хидротехнически. Много сериозни

проблеми по отношение на почвената ерозия на територията на инспекцията няма.

ЗАСОЛЯВАНЕ И ВКИСЛЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ

Засоляването на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водноразтворимите соли в почвата. По голяма част от засоляването се дължи на естествени причини – по високото ниво на подпочвените води. Това е резултат от влошените условия на естествен дренаж в равнинни райони с периодични летни засушавания. Засолените почви в нашия регион са под формата на петна в асоциация с почви, които са с високо естествено плодородие.

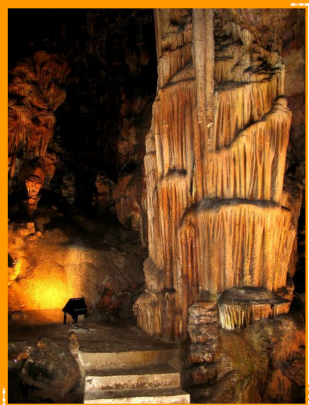
По контрола и опазване на почвите от засоляване са определени 3 пункта /полигона/, от които се извършва пробонабиране два пъти в годината – през пролетта и през есента. Пунктовете са в землищата на с. Брест, с. Загражден и с. Дъбован – всички в община Гулянци. Показателите, които се наблюдават са електропроводимост, водоразтворими соли на Na, K, Cl, SO₄, HCO₃, CO₃, Ca, Mg, сорбционен капацитет и обменен Na. Почвеният мониторинг се извършва от Регионалната лаборатория под методическото ръководство на Изпълнителната агенция по околната среда и водите към Министерство на околната среда и водите – София.

Вкисляването на почвите е естествено протичащ процес, чийто интензитет зависи освен от генетична обусловеност и от антропогенни фактори. Характеризира се с понижаване на pH на почвите, поява на обменна киселинност и развитие на алуминиева и/или манганова фитотоксичност, обедняване на почвата с бази, молибденов дефицит, подтисната микробиологична активност и киселинна деструкция на глинестите материали. Една от основните причини за антропогенно вкисляване на почвите е дългогодишното минерално торене с кисели азотни торове особено когато е самостоятелно без съпътстващо фосфорно и калиево торене. Периодичното повърхностно преовлажняване на почвите в някои райони е предпоставка за вкисляването им. По показател “Вкисляване на почвите” са определени 5 пункта за наблюдение на територията на инспекцията. Пробовземанията се извършват в земл. на с. Ракита, с. Добревци, с. Г. Дъбник, с. Гривица и с. Велчово, като периодичността е една, две и четири години. През 2008 г. са взети почвени проби от пунктовете в земл. на с. Ракита, общ. Ч. Бряг и с. Велчево, общ. Априлци. Почвите са сиви горски и те се характеризират с по висока киселинност.

Данни от наблюденията върху процесите на вкисляване на почвите в обработваемите земи показват, че се очертава трайна тенденция към неутрализиране на обменната киселинност, намаляване на стойностите на обменните форми на алуминий и водород и задържане на степента на наситеност с бази на почвения поглъщателен комплекс. Това се дължи на намаляване потреблението на кисели минерални торове.

ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ СЪС СТРОИТЕЛНИ И БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Обработваемите земи на територията на РИОСВ – Плевенска и Ловешка област не са замърсени с отпадъци. Безпокойство буди наличието на локални замърсявания на мери, пасища и крайпътни ивици с битови, земеделски и строителни отпадъци. За почистването им се правят писмени предписания, изпълнението на които се контролира.

РИОСВ - ПЛЕВЕН

Съгласно чл. 13, т.10 и т.11 от Закона за почвите се забранява извършването на производствени дейности, водещи до засоляване, киселяване и замърсяване на почвите с вредни вещества, както и изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвена повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на Закона за управление на отпадъците. Собствениците и ползвателите на подземни, наземни и надземни мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура са длъжни да ги поддържат в техническа изправност и да не допускат увреждане на почвите. Същото се отнася и за собствениците и операторите на депа за отпадъци или опасни химически вещества, препарати и продукти. Необходимо е да ги организират и експлоатират по начин, който изключва увреждане и замърсяване на почвите.

Грижата за опазването на земите и почвите е обща отговорност и грижа на всички, които живеят на планетата Земя.

Почвата, като компонент на околната среда е в добро състояние. В Плана за действие за опазване на околната среда, основната задача адресирана пряко към почвите е разработената Национална програма за опазване на почвеното плодородие и екологично чистите земеделски земи. За осъществяване на целите, поставени в програмата се работи активно от заинтересованите страни.

Новост в нормативната уредба по опазването на почвите Наредба № 4 от 12 януари 2009 г. за Мониторинг на почвите. С тази Наредба се урежда редът за провеждане на мониторинг на почвите чрез създаване на НСМП /Национална система за мониторинг на почвите/.

Почвите са национално богатство, ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс. Опазването им е приоритет и задължение на държавните и общинските органи и физическите и юридическите лица. То ще се осъществи посредством прилагане на добри земеделски практики и повишаване информираността на обществото за екологичните и икономическите ползи, както и по отношение предприетите мерки за опазването на този компонент на околната среда.

